

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૩૬૯૨/૨૦૨૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી દેવેન એમ. દેસાઈ

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા / ના
-----------------------	---------

=====

અંજનાબેન જયંતભાઈ ગજેરા અને અન્ય

વિરુદ્ધ

રામજીભાઈ મેપાભાઈ ગજેરા અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૨ માટે શ્રી એસ. પી. મજમુદાર (૩૪૫૬) વતી શ્રી વરુણ
ભારદ્વાજ

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૨ માટે નિરાલી વાય. ઓઝા (૮૬૪૩)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨, ૩, ૫ માટે શ્રી દિગંત બી. કક્કડ (૬૫૨૩)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧, ૪ ને નોટિસ બજાવવામાં આવી છે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તીશ્રી દેવન એમ. દેસાઈ

તારીખ: ૧૭/૦૨/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ ની કલમ ૨૨૭ હેઠળ આ પિટિશન મારફતે,
અરજદારોએ રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૬/૨૦૧૭ માં આંક- ૨૫ અને

૩૩ હેઠળ વિદ્વાન એડિશનલ સિવિલ જજ અને જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, ઉપલેટા દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૫.૭.૨૦૨૧ ના આદેશને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવા માટે પ્રાર્થના કરી છે.

૨. અરજદારો વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ. પી. મજમુદાર માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી વરુણ ભારદ્વાજ અને પ્રતિવાદી નં. ૨, ૩ અને ૫ માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી દિગંત બી. કક્કડને સાંભળ્યા. નોટિસ બજાવવામાં આવી હોવા છતાં, પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૪ વતી કોઈ હાજર રહ્યું ન હતું. રેકૉર્ડનું અવલોકન કર્યું.

૩. કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૪. અરજદારો એવા વાદીઓ છે જેમણે ગામ તણસાવા, તાલુકો ઉપલેટા, જિલ્લો રાજકોટના સર્વે નં. ૧૮૨/૨, ૧૪૬/૬ અને ૧૧૩/૨ વાળી મિલકતોના વિભાજન માટે દાવો દાખલ કર્યો છે, જેની સાથે ઘોષણા, કાયમી મનાઈહુકમ અને પ્રતિવાદી નં. ૫ ની તરફેણમાં કરવામાં આવેલ તારીખ ૯.૬.૧૯૯૯ ના વેચાણ દસ્તાવેજને રદ કરવાની માંગણી કરવામાં આવી છે. દાવાવાળી મિલકતો મૃતક મેપાભાઈ શામજીભાઈને તેમના પિતા શામજીભાઈ કાનજીભાઈ પાસેથી પ્રાપ્ત થઈ હતી. મુદ્દાઓ ઘડવામાં આવે તે પહેલાં, વાદીઓ દ્વારા આંક- ૨૫ અને ૩૩ હેઠળ સિવિલ

પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (હવે પછી 'કોડ' તરીકે ઓળખવામાં આવશે) ના ઓર્ડર ૬ નિયમ ૧૭ હેઠળ બે અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આંક- ૨૫ અરજી હેઠળ, વાદીઓએ ગામ તણસાવામાં મૃતક મેપાભાઈ શામજીભાઈ ગજેરાના આશરે ૪૦૦ ચોરસ વારના એક મકાનને ઉમેરવાની માંગ કરી હતી. આંક- ૩૩ અરજી હેઠળ, વાદીઓએ ગામ ઢાંક, તાલુકો ઉપલેટા, જિલ્લો રાજકોટના સર્વે નં. ૭૮/૨/૭, ૮૧/૧/૧ ફરીથી ૮૧/૧/૧ અને ૧૧૫ ઉમેરવાની માંગ કરી હતી અને વધુમાં એવી ઘોષણા માટે પ્રાર્થના કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૩ ની તરફેણમાં સર્વે નં. ૧૧૫ વાળી જમીન માટેનો તારીખ ૨૭.૧.૨૦૧૧ નો વેચાણ દસ્તાવેજ વાદીઓને બંધનકર્તા નથી. બંને અરજીઓની એકસાથે સુનાવણી કરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૫.૭.૨૦૨૧ ના સામાન્ય આદેશ દ્વારા, વિદ્વાન એડિશનલ સિવિલ જજ, ઉપલેટાએ બંને અરજીઓ નકારી કાઢી હતી. અસ્વીકારના આક્ષેપિત આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને, વાદીઓ-અરજદારો આ કોર્ટ સમક્ષ છે.

૫. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે વાદીઓએ પૈતૃક મિલકતોના વિભાજન અને અન્ય આનુષંગિક રાહતો માટે દાવો દાખલ કર્યો છે. શરૂઆતમાં, વાદીઓએ સર્વે નં. ૧૮૨/૨, ૧૪૬/૬, ૧૧૩/૨ વાળી ૩ જમીનોના વિભાજનની માંગણી કરી હતી. આંક- ૫ ની

અરજીની સુનાવણી પહેલાં, વાદીઓને જાણવા મળ્યું કે ભૂલથી તણસાવા ગામમાં આવેલ આશરે ૪૦૦ ચોરસ વારનું મકાન દાવાવાળી મિલકતમાં દર્શાવવામાં આવ્યું ન હતું અને એ પણ જાણવા મળ્યું કે ઢાંક ગામના સર્વે નંબરો ૭૮/૨/૭, ૮૧/૧/૧, ૮૧/૧/૧ અને ૧૧૫ ને દાવાવાળી મિલકતો તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા ન હતા. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે જે તમામ મિલકતો ઉમેરવાની દરખાસ્ત છે તે મેપાભાઈ શામજીભાઈની પૈતૃક મિલકતો છે અને જ્યાં સુધી ઢાંક ગામની સર્વે નં. ૧૧૫ વાળી જમીનનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી વાદીઓનો ૧૬.૬૬% હિસ્સો છે, પ્રતિવાદી નં. ૩ એ ૨૭.૧.૨૦૧૧ ના રોજ કાંતિલાલ ભીખાભાઈ વનપરીયાની તરફેણમાં રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપ્યો હતો. વેચાણ દસ્તાવેજ બંધનકર્તા નથી તેવી ઘોષણા પણ દાવાની અરજી ના મુખ્ય ભાગમાં તેમજ પ્રાર્થના ખંડમાં ઉમેરવા માટે માંગવામાં આવી હતી. મહેસૂલી સર્વે નં. ૧૧૫ ના સંબંધમાં આનુષંગિક રાહતો પણ માંગવામાં આવી હતી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કોડના ઓર્ડર ૨ નિયમ ૨ ની જોગવાઈઓના ખોટા અર્થઘટન પર બંને અરજીઓ નકારી કાઢીને કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે. સુધારા અરજીઓ નામંજૂર કરવા માટે આપવામાં આવેલા કારણો એવા છે કે વાદીઓએ ગામ તણસાવા, તાલુકો ઉપલેટા, જિલ્લો રાજકોટના સર્વે નં. ૧૮૨/૨ વાળી દાવાની મિલકતોમાંથી એકના સંબંધમાં રેગ્યુલર સિવિલ

સ્યુટ નં. ૨૫/૨૦૧૧ મુજબ ઘોષણા અને કાયમી મનાઈહુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો, જેમાં વાદીઓએ વિભાજન માટે પ્રાર્થના કરી ન હતી અને અન્ય મિલકતોનો સમાવેશ કર્યો ન હતો જેના માટે વિભાજનનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે. કોડના ઓર્ડર ૨ નિયમ ૨ ના સિદ્ધાંત પર, કોડના ઓર્ડર ૬ નિયમ ૧૭ હેઠળની અરજીનો અસ્વીકાર એ એક વિફૂત અને ગેરકાયદેસર તારણ છે જેને બાજુ પર રાખવું જરૂરી છે. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે કોડના ઓર્ડર ૬ – નિયમ ૧૭ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ પર આધાર રાખ્યો છે જે કોર્ટને દાવાના કોઈપણ તબક્કે પ્લીડિંગ્સ માં ફેરફાર અથવા સુધારો કરવા માટે કોઈપણ પક્ષને મંજૂરી આપવાની સત્તા આપે છે. એવું વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે અરજીઓ મંજૂર કરવાથી, દાવાનું સ્વરૂપ સમાન રહેશે અને પ્રતિવાદીઓને ટ્રાયલ દરમિયાન વાદીઓની રજૂઆતોનો સામનો કરવાની પૂરી તક મળશે. તદુપરાંત, કોડના ઓર્ડર ૧ નિયમ ૧૦ હેઠળ અનુગામી ખરીદનાર, શ્રી કાંતિલાલ ભીખાભાઈ વનપરીયાને જોડવા માટેની એક અરજી પણ વાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે અને તે આજની તારીખે તેના નિર્ણય માટે પેર્સિડગ છે. તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે બે નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે (૧) ભાવનાબેન પ્રકાશભાઈ પટેલ વિરુદ્ધ જયસુખબેન ડી/ઓ ઠાકોરભાઈ મૃતકના કાનૂની વારસદારો ૨૦૨૧ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ

– એચ.સી – ૨૪૪૧૭૪ માં નોંધાયેલા આ કોર્ટની કોઓર્ડિનેટ બેંચના અને (૨) લાઈફ ઇન્સ્યોરન્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ સંજીવ બિલ્ડર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ ૨૦૨૨ (૦) એ.આઇ.જે.ઇ.એલ-એસ.સી, ૬૯૭૭૧ માં નોંધાયેલા.

૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે સુધારા માટેની અરજી નક્કી કરતી વખતે, કોર્ટે સુધારા માટેની પ્રાર્થના મંજૂર કરવામાં અત્યંત ઉદાર હોવું જોઈએ. જો રાહત માંગવામાં મર્યાદા નો કોઈ અવરોધ હોય તો પણ, મર્યાદાના આવા પ્રશ્નનો નિર્ણય ટ્રાયલ સમયે લઈ શકાય છે. જો દાવાની અરજીમાં અમુક મિલકતો છૂટી ગઈ હોય, તો પક્ષકારો વચ્ચેના સાચા વિવાદને નક્કી કરવા માટે તેમને અનુગામી તબક્કે હંમેશા ઉમેરી શકાય છે. ઉપરોક્ત સિવાય અન્ય કોઈ રજૂઆતો કરવામાં આવી નથી.

૭. તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદી નં. ૨, ૩ અને ૫ ના વિદ્વાન વકીલે આદેશને સમર્થન આપીને રજૂઆત કરી હતી કે વાદીઓએ શરૂઆતમાં પ્રતિવાદીઓ સામે રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૨૫/૨૦૧૧ દાખલ કર્યો હતો. ઉક્ત દાવો સર્વે નં. ૧૮૨/૨ વાળી જમીન સંબંધિત છે જે વર્તમાન દાવામાં પણ મિલકતોમાંની એક છે. ઉક્ત દાવો અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો

જેની સામે વિદ્વાન એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, રાજકોટ મુકામે ધોરાજી સમક્ષ રેગ્યુલર અપીલ નં. ૧૫/૨૦૧૭ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમણે અપીલ અંશતઃ મંજૂર કરી હતી. ઉપરોક્ત દાવામાં, વાદીઓ દ્વારા વિભાજનની કોઈ રાહત માંગવામાં આવી ન હતી.

૮. ઉપરોક્ત અગાઉની દાવાની કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કોડના ઓર્ડર ૨ નિયમ ૨ ની જોગવાઈઓ પર વિચાર કર્યો છે અને અરજીઓ નકારી કાઢી છે. તે યોગ્ય રીતે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે વાદીઓ વર્તમાન દાવાનો વિષયવસ્તુ હોય તેવી તમામ મિલકતો દાખલ કરી શક્યા હોત અને યોગ્ય રાહત માટે પણ પ્રાર્થના કરી શક્યા હોત. વાદીઓનો એવો કેસ નથી કે તેઓ મૃતક મેપાભાઈની અન્ય પૈતૃક મિલકતો વિશે જાણતા હતા. અરજીઓમાં એવો કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી કે યોગ્ય ખંત હોવા છતાં વાદીઓ દાવો દાખલ કરતી વખતે અન્ય મિલકતો શોધી શક્યા ન હતા. યોગ્ય ખંતની ગેરહાજરીમાં, વાદીઓનું આચરણ તેમને સુધારા માટેની અરજીઓ મંજૂર કરવા માટે હકદાર બનાવશે નહીં. કોડના ઓર્ડર ૬ નિયમ ૧૭ ની શરત એ પણ કલ્પના કરે છે કે સુધારા માટેની કોઈ અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં સિવાય કે કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે યોગ્ય ખંત હોવા છતાં, પક્ષકાર ટ્રાયલ શરૂ થાય તે પહેલાં આ બાબત ઉઠાવી શક્યો ન હોત. એવું

પણ રજૂ કરવામાં આવે છે કે આક્ષેપિત આદેશ કોડના ઓર્ડર ૬ ના નિયમ ૧૭ ની શરત સાથે સંપૂર્ણ સુસંગત છે અને તેથી, કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે બસવરાજ વિરુદ્ધ ઇન્દિરા અને અન્ય ૨૦૨૪(૩) એસ.સી.સી ૭૦૫ માં નોંધાયેલા કેસમાં નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે. ઉપરોક્ત સિવાય અન્ય કોઈ રજૂઆતો કરવામાં આવી નથી.

૯. મેં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો ધ્યાનમાં લીધી છે અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા કાગળોનું અવલોકન કર્યું છે.

૧૦. વર્તમાન પિટિશનમાં જોવા મળતો વિવાદ દાવાની અરજીમાં સુધારા માટેની અરજીઓ નામંજૂર કરવા અંગેનો છે. દાવાની અરજીમાં કરવામાં આવેલી પ્રાર્થનાઓ પરથી એવું જણાય છે કે વાદીઓ ગામ તણસાવા ના રેવન્યુ સર્વે નંબરો ૧૧૩/૨, ૧૮૨/૨ અને ૧૪૬/૬ વાળી દાવાવાળી જમીનના વિભાજન માટે અને કાયમી મનાઈકુકમની રાહતો સાથે પ્રતિવાદી નં. ૫ ની તરફેણમાં કરવામાં આવેલા તારીખ ૯.૬.૧૯૯૯ ના વેચાણ દસ્તાવેજને રદ કરવા માટે માંગ કરી રહ્યા છે. વાદીઓએ દાવાની અરજીમાં ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે દાવાવાળી મિલકતો મૃતક મેપાભાઈ શામજીભાઈની પૈતૃક મિલકતો છે અને વાદીઓનો દાવાવાળી મિલકતોમાં ૧૬.૬૬% હિસ્સો છે.

૧૧. કોડના ઓર્ડર ૬, નિયમ ૧૭ હેઠળની અરજી દ્વારા, આંક- ૨૫, વાદીઓએ ગામ તણસાવામાં મૃતક મેપાભાઈ શામજીભાઈ ગજેરાના આશરે ૪૦૦ ચોરસ વારના એક મકાનને દાવાવાળી મિલકત તરીકે ઉમેરવાની માંગ કરી હતી. બીજી સુધારા અરજી, આંક- ૩૩, વાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી જેમાં મૂળ દાવાની અરજીમાં ભૂલથી રહી ગયેલી મૃતક મેપાભાઈ શામજીભાઈ ગજેરાની વધુ પૈતૃક મિલકતો ઉમેરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી. જે જમીનોને પૈતૃક મિલકતો તરીકે ઉમેરવા માંગવામાં આવે છે તે ગામ ઢાંકના સર્વે નં. ૭૮/૨/૭, ૮૧/૧/૧, ૮૧/૧/૧ અને ૧૧૫ છે. તમામ મિલકતોમાં, વાદીઓ ૧૬.૬૬% ની હદ સુધી તેમના હિસ્સાનો દાવો કરી રહ્યા છે અને સર્વે નં. ૧૧૫ પૈકીને લગતા વેચાણ દસ્તાવેજને રદ કરવાની પણ માંગ કરી રહ્યા છે જે અનુક્રમે પ્રતિવાદી નં. ૫ અને ૬ ની તરફેણમાં કરવામાં આવ્યો છે.
૧૨. સુધારા માટેની કોઈપણ અરજી મંજૂર કરતા અથવા નામંજૂર કરતા પહેલા, કોર્ટે એ સંતોષ મેળવવો પડશે કે શું યોગ્ય ખંત હોવા છતાં, પક્ષકાર ટ્રાયલ શરૂ થાય તે પહેલાં આ બાબત ઉઠાવી શક્યો ન હોત અને બીજું, એકવાર ટ્રાયલ શરૂ થઈ જાય પછી પ્લીડિંગ્સમાં સુધારાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. વર્તમાન કેસમાં, નિર્વિવાદપણે, સુધારા અરજીઓ કાર્યવાહીના ખૂબ જ પ્રારંભિક તબક્કે એટલે કે આંક- ૫ ઇન્જંક્શન

અરજીની સુનાવણીના તબક્કે છે. રેકૉર્ડ પરથી એ પણ જણાય છે કે વાદીઓએ સર્વે નં. ૧૮૨/૨ વાળી જમીનના સંબંધમાં ઘોષણા અને કાયમી મનાઈદુકમની રાહત માટે રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૨૫/૨૦૧૧ દાખલ કર્યો હતો, જે વાદીઓની તરફેણમાં અંશતઃ ડિક્રી કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૩. સુધારા અરજીઓને મંજૂરી આપવાથી, દાવાનું સ્વરૂપ બદલાશે નહીં. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે, મારા મતે, કોડના ઓર્ડર ૬ – નિયમ ૧૭ હેઠળની અરજીઓ નક્કી કરતી વખતે કોડના ઓર્ડર ૨ નિયમ ૨ ની જોગવાઈઓને લાગુ કરવા માટે પોતાને સંપૂર્ણપણે ગેરમાર્ગે દોર્યા છે.

૧૪. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ભૂલભરેલી રીતે ઠરાવ્યું છે કે કારણ કે વાદીઓએ અગાઉના દાવામાં સર્વે નંબરો ૧૧૫, ૭૮/૨/૭ અને સર્વે નંબરો ૮૧/૧/૧ અને ૮૧/૧/૧ વાળી જમીનો વિશે ઉદ્દેખ કર્યો નથી, તેથી કોડના ઓર્ડર ૨ – નિયમ ૨ ની જોગવાઈઓ હેઠળ, વાદીઓને ઉપરોક્ત મિલકતો માટે દાવો લાવવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. આક્ષેપિત આદેશ કોડના ઓર્ડર ૬ – નિયમ ૧૭ ની જોગવાઈઓની લાગુ પડવા અંગે મૌન છે. કોડના ઓર્ડર ૨ નિયમ ૨ અને ઓર્ડર ૨ નિયમ ૩ નીચે મુજબ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે:

"૨. દાવામાં સમગ્ર દાવાનો સમાવેશ થવો જોઈએ.-

(૧)xxx

(૨) દાવાના ભાગનો ત્યાગ.- જ્યાં વાદી તેના દાવાના કોઈ ભાગના સંબંધમાં દાવો કરવાનું ટાળે છે, અથવા ઇરાદાપૂર્વક ત્યાગ કરે છે, તો તે પછીથી આ રીતે ટાળવામાં આવેલ અથવા ત્યાગ કરેલ ભાગના સંબંધમાં દાવો કરશે નહીં.

(૩) અનેક રાહતોમાંથી એક માટે દાવો કરવાનું ટાળવું.

- સમાન કારણ માટે એક કરતાં વધુ રાહત મેળવવા માટે હકદાર વ્યક્તિ આવી તમામ અથવા કોઈપણ રાહતો માટે દાવો કરી શકે છે; પરંતુ જો તે કોર્ટની રજા વિના આવી તમામ રાહતો માટે દાવો કરવાનું ટાળે છે, તો તે પછીથી આ રીતે ટાળવામાં આવેલી કોઈપણ રાહત માટે દાવો કરશે નહીં."

૧૫. કોડનો ઓર્ડર ૨ નિયમ ૨ આદેશ આપે છે કે દાવામાં એક જ કારણમાંથી ઉદ્ભવતા સમગ્ર દાવાનો સમાવેશ થવો જોઈએ. જો દાવાનો કોઈ ભાગ ઇરાદાપૂર્વક છોડી દેવામાં આવે અથવા ત્યાગ કરવામાં આવે, તો તે પછીથી દાવો કરી શકાતો નથી. આ નિયમ માત્ર ત્યારે જ લાગુ પડે છે જ્યારે બીજા દાવામાં કારણ પ્રથમ દાવા સમાન હોય. અલગ કારણ પર

બીજો દાવો ટકી શકે તેવો છે અને તે ઉપરોક્ત જોગવાઈ હેઠળ બાધિત નથી.

૧૬. લાઈફ ઇન્સ્યોરન્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં ફરરા નં. ૫૦ અને ૭૦ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૫૦. ચર્ચા કરાયેલ સિદ્ધાંતો અને બંધારણીય બેંચ તેમજ ઉપર ચર્ચા કરાયેલા અન્ય નિર્ણયો દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના પ્રકાશમાં, અમારો મત છે કે જો બે દાવાઓ અને તેમાં માંગવામાં આવેલી રાહત સમાન કારણ પર આધારિત હોય તો અનુગામી દાવો સી.પી.સી ના ઓર્ડર II નિયમ ૨ હેઠળ બાધિત બનશે. જોકે, અહીંના અપીલકર્તા વતી ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલમાં અમને કોઈ યોગ્યતા જણાતી નથી કે સી.પી.સી ના ઓર્ડર II નિયમ ૨ હેઠળનો પ્રતિબંધ લાગુ કરીને સુધારા અરજી નામંજૂર કરવા પાત્ર છે. સી.પી.સી નો ઓર્ડર II નિયમ ૨ વર્તમાન દાવા પર માંગવામાં આવેલા સુધારા પર લાગુ થઈ શકે નહીં.

૭૦. અમારા અંતિમ નિષ્કર્ષો નીચે મુજબ સંક્ષિપ્ત કરી શકાય છે:

(i) સી.પી.સી નો ઓર્ડર II નિયમ ૨ અનુગામી દાવા સામે પ્રતિબંધ તરીકે કાર્ય કરે છે જો તેની અરજી માટેની આવશ્યક શરતો સંતોષાય છે અને પ્લીડિંગ્સના સુધારાનું ક્ષેત્ર તેના વ્યાપથી ઘણું બહાર આવે છે. તેથી, ઓર્ડર II નિયમ ૨ સી.પી.સી હેઠળ સુધારો બાધિત હોવાની દલીલ ગેરસમજભરી છે અને તેથી તેને નકારવામાં આવે છે.

(ii) તે તમામ સુધારાઓને મંજૂરી આપવી જોઈએ જે વિવાદના વાસ્તવિક પ્રશ્નને નક્કી કરવા માટે જરૂરી છે જો તે અન્ય પક્ષને અન્યાય અથવા પૂર્વગ્રહ પહોંચાડે નહીં. આ ફરજિયાત છે, જે સી.પી.સી ના ઓર્ડર VI નિયમ ૧૭ ના પાછલા ભાગમાં "shall" (જોઈએ) શબ્દના ઉપયોગ પરથી સ્પષ્ટ છે.

(iii) સુધારા માટેની પ્રાર્થના મંજૂર થવી જોઈએ (i) જો પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદના અસરકારક અને

યોગ્ય નિર્ણય માટે સુધારો જરૂરી હોય, અને
(ii) કાર્યવાહીની બહુલતા ટાળવા માટે, જો શરતે કે
(એ) સુધારાને કારણે અન્ય પક્ષને અન્યાય ન થાય,
(બી) સુધારા દ્વારા, સુધારો માંગતો પક્ષ એવી કોઈ
સ્પષ્ટ કબૂલાત પાછી ખેંચવા માંગતો નથી જે અન્ય
પક્ષને અધિકાર આપે છે અને
(સી) સુધારો સમયબાધિત દાવો ઉભો કરતો નથી,
જેના પરિણામે અન્ય પક્ષને પ્રાપ્ત થયેલા મૂલ્યવાન
અધિકારથી વંચિત રહેવું પડે (ચોક્કસ
પરિસ્થિતિઓમાં).

(iv) સુધારા માટેની પ્રાર્થના સામાન્ય રીતે મંજૂર થવી
જરૂરી છે સિવાય કે

(i) સુધારા દ્વારા, સમયબાધિત દાવો રજૂ કરવાનો
પ્રયાસ કરવામાં આવે, જે કિસ્સામાં દાવો
સમયબાધિત હશે તે હકીકત વિચારણા માટે સંબંધિત
પરિબળ બની જાય છે,

(ii) સુધારો દાવાની પ્રકૃતિમાં ફેરફાર કરે છે,

(iii) સુધારા માટેની પ્રાર્થના બદલિશાદાપૂર્વક હોય,
અથવા

(iv) સુધારા દ્વારા, અન્ય પક્ષ માન્ય બચાવ ગુમાવે
છે.

(v) પ્લીડિંગ્સમાં સુધારા માટેની પ્રાર્થના સાથે કામ
કરતી વખતે, કોર્ટે અતિશય તકનીકી અભિગમ ટાળવો
જોઈએ, અને સામાન્ય રીતે ઉદાર રહેવું જરૂરી છે ખાસ
કરીને જ્યાં સામા પક્ષને ખર્ચ દ્વારા વળતર આપી
શકાય.

(vi) જ્યાં સુધારો કોર્ટને વિવાદ પર ચોક્કસપણે
વિચાર કરવા સક્ષમ બનાવશે અને વધુ સંતોષકારક
નિર્ણય આપવામાં મદદ કરશે, ત્યાં સુધારા માટેની
પ્રાર્થનાને મંજૂરી આપવી જોઈએ.

(vii) જ્યાં સુધારા દ્વારા સમયબાધિત કારણ રજૂ કર્યા
વિના માત્ર વધારાનો અથવા નવો અભિગમ રજૂ
કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યાં સુધારો
મર્યાદા પૂરી થયા પછી પણ મંજૂરી આપવા પાત્ર છે.

(viii) જ્યાં દાવાની અરજીમાં ભૌતિક વિગતોની ગેરહાજરી સુધારવાનો હેતુ હોય ત્યાં સુધારાને વ્યાજબી રીતે મંજૂરી આપી શકાય છે.

(ix) માત્ર સુધારા માટે અરજી કરવામાં વિલંબ એ પ્રાર્થનાને નામંજૂર કરવાનું કારણ નથી. જ્યાં વિલંબનું પાસું ચર્ચાસ્પદ હોય, ત્યાં સુધારા માટેની પ્રાર્થનાને મંજૂરી આપી શકાય છે અને મર્યાદાનો મુદ્દો નિર્ણય માટે અલગથી ઘડી શકાય છે.

(x) જ્યાં સુધારો દાવાની પ્રકૃતિ અથવા કારણમાં ફેરફાર કરે છે, જેથી કરીને દાવાની અરજીમાં મુકાયેલા કેસથી તદ્દન નવો અને અલગ કેસ ઊભો થાય, તો સુધારાને નામંજૂર કરવો જોઈએ. જોકે, જ્યાં માંગવામાં આવેલ સુધારો માત્ર દાવાની અરજીમાં રહેલી રાહત પૂરતો હોય, અને દાવાની અરજીમાં પહેલેથી જ જણાવેલી હકીકતો પર આધારિત હોય, ત્યાં સામાન્ય રીતે સુધારાને મંજૂરી આપવી જરૂરી છે.

(xi) જ્યાં ટ્રાયલ શરૂ થાય તે પહેલાં સુધારો માંગવામાં આવે છે, ત્યાં કોર્ટે તેના અભિગમમાં ઉદાર

રહેવું જરૂરી છે. કોર્ટે એ હકીકત ધ્યાનમાં રાખવી જરૂરી છે કે સામા પક્ષને સુધારામાં મુકાયેલા કેસનો સામનો કરવાની તક મળશે. આ રીતે, જ્યાં સુધારાથી સામા પક્ષને ન પૂરી શકાય તેવું નુકસાન ન થાય, અથવા સામા પક્ષને તે ફાયદાથી વંચિત ન કરે જે તેને સુધારો માંગતા પક્ષની કબૂલાતના પરિણામે પ્રાપ્ત થયો હતો, ત્યાં સુધારાને મંજૂરી આપવી જરૂરી છે. તેવી જ રીતે, જ્યાં કોર્ટ માટે પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદના મુખ્ય મુદ્દાઓ પર અસરકારક રીતે નિર્ણય લેવા માટે સુધારો જરૂરી હોય, ત્યાં સુધારાને મંજૂરી આપવી જોઈએ. (જુઓ વિજય ગુપ્તા વિ. ગગનીન્દર કૃ. ગાંધી અને અન્ય, ૨૦૨૨ એસ.સી.સી ઓનલાઈન ડીલ. ૧૮૯૭)"

૧૭. ભાવનાબેન પ્રકાશભાઈ પટેલ (સુપ્રા) ના કેસમાં, આ કોર્ટની કોઓર્ડિનેટ બેંચે ફકરા નં. ૨૨, ૨૩, ૩૦ અને ૩૧ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૨૨. રેકૉર્ડ પરથી, આ કોર્ટનો એવો મત છે કે જો દાવાની અરજીમાં અમુક મિલકતો છૂટી ગઈ હોય, તો પક્ષકારો વચ્ચેના સાચા વિવાદને નક્કી કરવા માટે તેમને અનુગામી તબક્કે હંમેશા ઉમેરી શકાય છે. પ્રતિવાદીઓને સુધારાનો જવાબ આપવાનો અથવા લેખિત નિવેદન દાખલ કરવાનો તેમજ તેમના પુરાવા રજૂ કરવાનો અધિકાર દાવામાં હંમેશા ખુલ્લો રહેશે. જો વાદી દ્વારા પ્રાર્થના કર્યા મુજબ આવા સુધારા સ્વીકારવામાં આવે તો પ્રતિવાદીઓને કોઈ નુકસાન થશે નહીં. આંક- ૮ હેઠળ સુધારા માટેની અરજી નક્કી કરતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અવલોકન કર્યા મુજબ મર્યાદાના પ્રશ્નનો વિચાર કરી શકાય નહીં.

૨૩. નિર્વિવાદપણે દાવામાં પુરાવા નોંધવાનું શરૂ થયું ન હતું અને તે પહેલાં, વાદીઓ દ્વારા આ બે અરજીઓ સબમિટ કરવામાં આવી હતી. વર્તમાન કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, મર્યાદા સહિતના મુદ્દા હંમેશા ખુલ્લા રહેશે જે દાવાનો નિર્ણય કરતી વખતે નક્કી કરી શકાશે.

૩૦. આ કોર્ટે પહેલેથી જ દાવાની અરજીમાંની પ્રાર્થના અને સુધારા માટેની અરજી આંક- ૮ અને આંક- ૬૫ ની નોંધ લીધી છે. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટનો અભિપ્રાય છે કે પક્ષકારો વચ્ચેના સાચા વિવાદને નક્કી કરવાના હેતુ માટે વાદી દ્વારા માંગવામાં આવેલ સુધારો જરૂરી હતો. આખી દાવાની અરજી અને તે હેઠળ કરવામાં આવેલી પ્રાર્થના અને સૂચિત સુધારાના વાંચન પરથી એ જોવા મળશે કે દાવાની અરજીમાં મૂળ રીતે રજૂ કરાયેલા કેસ સાથે કોઈ અસંગતતાનો પ્રશ્ન જ નહોતો.

૩૧. વાદીઓ દ્વારા માંગવામાં આવેલ સુધારા એ હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને જરૂરી બન્યા છે કે વાદીઓએ દાવાવાળી મિલકતનો તેમનો હિસ્સો માંગ્યો છે, જે પૈતૃક મિલકત હોવાનું કહેવાય છે. કારણ કે ટ્રાયલ કોર્ટે આંક- ૮ ની સુધારા અરજીમાં ગુણદોષના આધારે કેસની સાચી કે ખોટી બાબતોમાં ચર્ચા કરી છે, જે યોગ્ય ન હતું. આ કોર્ટ પાસે ટ્રાયલ

કોર્ટ દ્વારા આંક- ૮ હેઠળ તારીખ ૧૬.૦૨.૨૦૧૩

ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવા

સિવાય કોઈ વિકલ્પ નથી. તારીખ ૨૧.૦૫.૨૦૧૬

ના આદેશ દ્વારા આંક- ૬૫ અરજીને અંશતઃ મંજૂર

કરીને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા કરવામાં

આવી ન હોવાથી, આની પુષ્ટિ કરી શકાય છે."

૧૮. લાઈફ ઇન્સ્યોરન્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં નિર્ધારિત કાયદાની દરખાસ્ત અરજદારોના કેસમાં સંપૂર્ણપણે લાગુ પડે છે. જોકે, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા બસવરાજ (સુપ્રા) ના કેસમાં જે આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે આ કેસની હકીકતોને લાગુ પડતો નથી, કારણ કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત એવા કિસ્સાઓમાં કોડના ઓર્ડર ૬, નિયમ ૧૭ ના વ્યાપની વિચારણા કરી રહી હતી જ્યાં ટ્રાયલ પહેલેથી જ શરૂ થઈ ગઈ હતી અને ત્યારબાદ સુધારા માટેની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. વર્તમાન કેસમાં, સ્વીકાર્ય રીતે, સુધારા અરજીઓ ઇન્જંક્શન અરજીની સુનાવણી પહેલાં દાખલ કરવામાં આવી છે. જ્યાં સુધી કોડના ઓર્ડર ૨ નિયમ ૨ અને / અથવા નિયમ ૩ ની લાગુ પડવા અંગેનો પ્રશ્ન છે, કોડના ઓર્ડર ૬ નિયમ ૧૭ હેઠળની અરજી નક્કી કરવાના તબક્કે તેને ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં. કારણ એ છે કે બંને જોગવાઈઓ અલગ-

અલગ ક્ષેત્રોમાં કાર્ય કરે છે, ઓર્ડર ૨ – નિયમ ૨ અને ઓર્ડર ૨ – નિયમ ૩, ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ ત્યારે કાર્ય કરશે જો કોર્ટને સંતોષ થાય કે બંને દાવાઓ એક જ કારણ પર દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા અને વાદીએ અગાઉના દાવામાં કેટલીક રાહતો માંગવાનું ઇરાદાપૂર્વક છોડી દીધું હતું / ત્યાગ કર્યો હતો. જ્યારે, કોડના ઓર્ડર ૬ – નિયમ ૧૭ ની લાગુ પડવાની બાબત પ્લીડિંગ્સમાં સુધારાના સંદર્ભમાં છે. કોડનો ઓર્ડર ૬ – નિયમ ૧૭ નીચે મુજબ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે:

"૧૭. પ્લીડિંગ્સમાં સુધારો.-

કોર્ટ કાર્યવાહીના કોઈપણ તબક્કે કોઈપણ પક્ષકારને તેના પ્લીડિંગ્સમાં એ રીતે અને એવી શરતો પર ફેરફાર અથવા સુધારો કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે જે ન્યાયી હોય, અને પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદમાં વાસ્તવિક પ્રશ્નો નક્કી કરવાના હેતુ માટે જરૂરી હોય તેવા તમામ સુધારાઓ કરવામાં આવશે:

પરંતુ ટ્રાયલ શરૂ થયા પછી સુધારા માટેની કોઈ અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં, સિવાય

કે કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે યોગ્ય ખંત હોવા
છતાં, પક્ષકાર ટ્રાયલ શરૂ થાય તે પહેલાં આ
બાબત ઉઠાવી શક્યો ન હોત."

૧૯. સુધારા માટેની અરજીની મંજૂરી અમુક શરતોને આધીન રહેશે (i) જ્યારે સુધારાઓની મંજૂરીથી દાવાનું સ્વરૂપ બદલાતું નથી, (ii) જ્યાં સુધારો દાવાનું નવું કારણ રજૂ કરતો નથી અને અન્ય પક્ષને નુકસાન પહોંચાડવાનો ઈરાદો ધરાવતો નથી અને સુધારાની મંજૂરી આપવાથી મર્યાદાના કાયદાની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન થતું નથી. ઉપરોક્ત શરતો ઉપરાંત, સુધારા માટેની અરજીને મંજૂર અથવા નામંજૂર કરતી વખતે કોર્ટે એ ધ્યાનમાં લેવું પડશે કે, માંગવામાં આવેલ સુધારા દાવામાં અથવા કાર્યવાહીમાં પ્રશ્નોના યોગ્ય અને અસરકારક નિર્ણય માટે અત્યાવશ્યક છે કે કેમ અને સુધારાનો ઇનકાર કરવાથી, તે અન્યાય તરફ દોરી જશે અથવા કાર્યવાહીની બહુલતા તરફ દોરી જશે. પ્લીડિંગ્સમાં સુધારા માટેની અરજી સાથે કામ કરતી કોર્ટ માટે ઉપરોક્ત પરિમાણો મહત્વપૂર્ણ અને અગત્યના પરિમાણો છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે, વર્તમાન કેસમાં, કોડના ઓર્ડર ૬ – નિયમ ૧૭ હેઠળની અરજી નક્કી કરતી વખતે કોડના ઓર્ડર ૨ – નિયમ ૨ અને / અથવા નિયમ ૩ ની લાગુ પડવાના મુદ્દામાં જઈને પોતાને ગેરમાર્ગે દોર્યા છે. ટ્રાયલ પૂર્વેના સુધારાઓને સામાન્ય રીતે ઉપરોક્ત

પરિમાણોને ધ્યાનમાં રાખીને ઉદારતાથી જોવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત પરિમાણો સંપૂર્ણ નથી પરંતુ દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત હશે.

૨૦. મારા મતે, વર્તમાન કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, મને સુધારા અરજીઓ મંજૂર ન કરવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી. કાયદાની સ્થાપિત દરખાસ્ત પર, મારો મત છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે. આક્ષેપિત આદેશ કાયદાની સ્થાપિત દરખાસ્તની વિરુદ્ધ છે જેમાં ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ સુપરવાઈઝરી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આ કોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપ કરવો જરૂરી છે.

૨૧. ઉપરોક્ત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, પિટિશન મંજૂર કરવામાં આવે છે. પરિણામે, રેગ્યુલર સિવિલ સ્યુટ નં. ૬/૨૦૧૭ માં આંક- ૨૫ અને ૩૩ હેઠળ વિદ્વાન એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ અને જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, ઉપલેટા દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૫.૭.૨૦૨૧ નો આક્ષેપિત આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર રાખવામાં આવે છે. અરજી આંક- ૨૫ અને ૩૩ મંજૂર કરવામાં આવે છે. કાયદાની જોગવાઈઓ મુજબ વાદીઓ દ્વારા જરૂરી સુધારો કરવામાં આવે. પ્રતિવાદીઓને સુધારેલી દાવાની અરજી સામે ઉપલબ્ધ તમામ કાનૂની

દલીલો ઉઠાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. તે મુજબ રૂલ નિરપેક્ષ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

વત્સલ

(ડી. એમ. દેસાઈ, ન્યાયમૂર્તી)

This Judgement has been translated using AI Tool–SUVAS.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====